

Rynek mleka 2019

Jak twierdzi wielu analityków rolnych, mleko stało się najcenniejszym produktem rolnym na świecie i ma jedno z najbardziej niestabilnych cen. Średnia światowa cena mleka to obecnie około 30 eurocentów za kilogram. Przy takim poziomie cenowym nie będzie możliwe zaspokojenie światowego wzrostu zapotrzebowania na mleko, dlatego należy spodziewać się wyższych cen tego produktu.

W 2019 r. utrwali się pogorszenie koniunktury na światowym i krajowym rynku mleka, gdyż cykl koniunkturalny trwa średnio 2 lata. Światowe ceny trwałych produktów mlecznych są niższe niż w 2018 r., a presję na krajowym i unijnym rynku mleka będą wywierały interwencyjne zapasy chudego mleka w proszku. Uwzględniając powyższe uwarunkowania i konieczność kontynuacji procesów restrukturyzacji krajowej branży mleczarskiej, przewiduje się, że w 2019 r. w krajowym mleczarstwie utrwalą się długookresowe tendencje.

W czerwcu pogłowie krów mlecznych zmniejszyło się do 2205 tys. sztuk, ale spadek zostanie zrekompensowany wzrostem średniej mleczności do 6450 litrów od sztuki. W rezultacie produkcja mleka surowego nieznacznie wzrośnie do ok. 14 mld litrów, w tym skup przez przemysł mleczarski do 12 mld litrów. W handlu zagranicznym w 2019 roku nie wystąpią większe zmiany, gdyż eksport netto wyniesie około 2,4 mld ton w ekwiwalencie surowca 1,2 mld EUR. Wobec takich uwarunkowań rynkowych średnia cena skupu mleka w 2019 roku może wynieść 1,29 - 1,33 zł/litr i będzie niższa niż w 2018 roku. Spadek skupu będzie skutkował pogorszeniem opłacalności produkcji mleka surowego.

Głównym czynnikiem wzrostu, podobnie jak w poprzednich latach, pozostaje spożycie w gospodarstwach domowych, którego dynamika jest zbliżona do dynamiki PKB. Sprzyja temu sytuacja na rynku pracy, a mianowicie spadek bezrobocia oraz wysoki wzrost wynagrodzeń. Istotną rolę odgrywa niski poziom stóp procentowych, nie-

zmienianych od marca 2015 roku, co obniża koszt finansowania kredytem wydatków konsumpcyjnych.

W drugim półroczu 2018 roku i w pierwszej połowie 2019 roku nie wystąpiły większe zmiany pogłowia krów w Polsce. W branży mleczarskiej kontynuowane są procesy restrukturyzacji bazy surowcowej. Z chowu bydła i produkcji mleka będą rezygnowały najmniejsze gospodarstwa rolne, które charakteryzują się małą skalą produkcji i niską efektywnością gospodarowania. Przemysł mleczarski będzie dążył do obniżenia kosztów transakcyjnych związanych ze skupem mleka. Procesy koncentracji bazy surowcowej będą polegały na zmniejszeniu liczby dostawców przy równoczesnym wzroście średniej wielkości dostawy z gospodarstwa rolnego. Stan pogłowia, prognozę krów przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Pogłowie krów (w tys. szt.)

Lata	Krowy ogółem	Krowy pozostałe	Krowy mleczne	Z tego w gospodarstwach:	
				indywidualnych	osób prawnych
2010	2636	107	2529	2417	112,0
2011	2568	122	2446	2334	112,2
2012	2469	123	2346	2236	110,3
2013	2442	143	2299	2186	112,8
2014	2403	155	2248	2132	116,3
2015	2303	169	2134	2021	112,7
2016	2304	174	2130	2027	102,5
2017	2341	188	2153	2051	101,8
2018	2417	203	2214	2110	103,9
2019 *	2425	200	2225	-	-
2020*	2435	195	2240	-	-

* Prognoza IERiGŻ-PIB

Źródło: Dane GUS

rowego w 2019 roku może zwiększyć się do ok. 14 mld litrów (14,4 ton). Wydajność mleczną krów na przestrzeni lat 2010-2019 przedstawia tabela 2.

Produkcja mleka jest determinowana przez dwa podstawowe czynniki, tj. pogłowie krów i ich wydajność mleczną. Po integracji z UE produkcja mleka w Polsce wykazywała powolną tendencję wzrostową, gdyż spadek pogłowia krów był rekompensowany wzrostem ich mleczności. W latach 2004-2018 produkcja mleka zwiększyła się o 20%, a średnioroczna dynamika wyniosła 1,2%. Natomiast w latach 2017-2018 dynamika produkcji mleka surowego była większa, gdyż odnotowano wzrost pogłowia krów, jak i wydajności mlecznej. Według danych GUS, w 2018 r. produkcja mleka wyniosła 13 768 mln (14 170 tys. ton) i była o 3,3% większa niż przed rokiem.

Przeciętna wydajność krów mlecznych w Polsce jest nadal niższa od średniej w UE (7731 kg/szt.). Różnice między wydajnością w Polsce i w krajach UE-15, które charakteryzują się nowoczesnym i efektywnym mleczarstwem, zmniejszyły się prawie o 33% w 2004 roku do 16,6% w 2018 roku.

W 2018 roku pogorszyły się relacje cen skupu mleka do cen zbóż i pasz przemysłowych. Relacja ceny skupu mleka do ceny mieszanki B2 wyniosła średnio 1:0,78 wobec 1:0,86 przed ro-

Tabela. 2. Wydajność mleczna krów

Lata	Krowy ogółem*	Krowy mleczne**	w tym w gospodarstwach		Obory pod kontrolą użytkowości
			indywidualnych	osób prawnych	
litry/szt.					kg/szt.
2010	4488	4673	4547	7365	6980
2011	4618	4854	4717	7748	7135
2012	4845	5101	4965	7898	7396
2013	4978	5288	5138	8258	7441
2014	5164	5516	5372	8231	7582
2015	5395	5791	5307	7892	7771
2016	5563	6022	5503	7589	7863
2017	5687	6201	5597	-	8150
2018**	5747	6258	-	-	8298
2019**	5850	6400	-	-	-
2020**	5950	6530	-	-	-

* Dane GUS

** Obliczenia IERiGŻ na podstawie danych GUS

Źródło: Dane GUS, PFHBiPM oraz obliczenia IERiGŻ-PIB

kiem. Relacje cen skupu pszenicy i kukurydzy wyniosły odpowiednio 1:1,85 i 1:2,17 wobec 1:2,09 i 1:2,56 w 2017 roku. Powodem tego były mniejsze zbiory zbóż i wyższa dynamika cen skupu zbóż niż mleka surowego. W konsekwencji pogorszenia relacji cen skupu mleka do kosztów żywienia spadła dochodowość produkcji mleka.

W latach 2019-2020 w produkcji mleka utrwali się długookresowa ten-

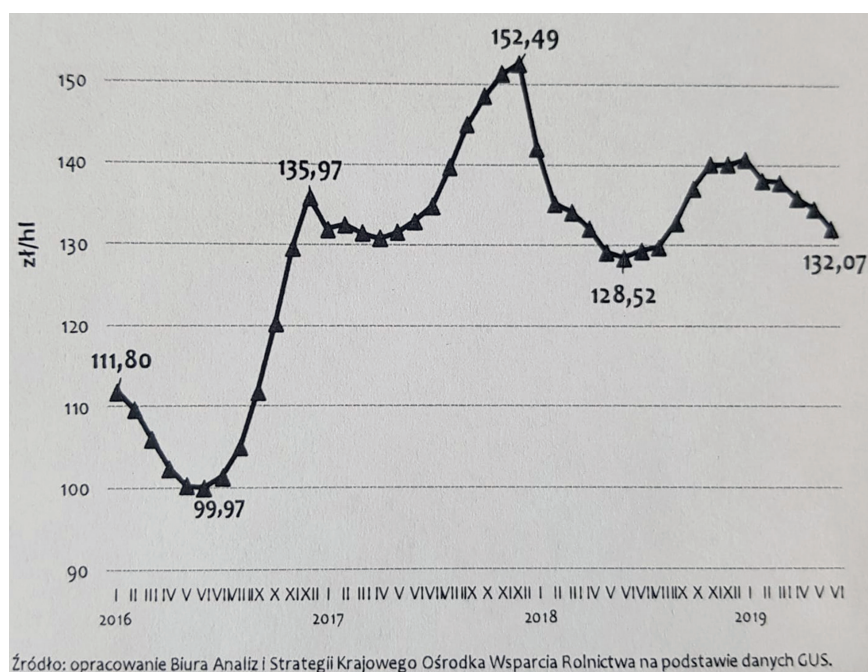
dencja wzrostowa, gdyż spadek pogłowia krów będzie rekompensowany rosnącą ich mlecznością. Przewiduje się, że w 2019 roku średnia wydajność krów mlecznych zwiększy się o 2,3% - do 6400 l/szt., a w 2020 roku o 2% - do 6530 l/szt. Uwzględniając zmiany pogłowia krów i wydajności mlecznej, przewiduje się, że produkcja mleka surowego w 2019 roku zwiększy się do 14 mld (14,4 mln ton), a w 2020 roku do 14,3 mld l (14,8 mln ton).

Według danych GUS, w czerwcu 2019 roku dostawcy za mleko surowe otrzymywali przeciętnie 132,07 zł/hl, o 1,9% mniej niż miesiąc wcześniej, ale o 2,8% więcej niż w czerwcu 2018 roku.

Najwyższe ceny za mleko uzyskiwali producenci z województwa podlaskiego – 137,85 zł/hl i opolskiego – 135,34 zł/hl (odpowiednio o około 4% i 2,5% więcej niż średnio w kraju). Najmniej za surowiec płacono w województwie łódzkim – 123,76 zł/hl i małopolskim – 125,08 zł/hl (odpowiednio o około 6% i 5% mniej niż średnio w kraju). W województwie pomorskim ceny skupu kształtują się na poziomie 133,00 zł/hl.

Reasumując, rynek mleka mimo zmieniających się czynników zewnętrznych jest stabilny. Dla producentów i konsumentów powinna to być dobra wiadomość.

Wykres. Ceny skupu mleka w Polsce (bez VAT)

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa na podstawie danych GUS.

Opracował Tadeusz Plichta